

Perati

LIVEK je središče vasi pod Matajurjem in Kukom ter križišče cest v Kobarid, Čedad in Goriška brda. Slovenci tod živijo od davnine. **AVTOHTONI PRIIMKI**, recimo Hrast in Medved, pričajo o hrastovih gozdovih in medvedih, priimki Matelič in Faletič pa o hrvaških ubežnikih z beneških galej. Ljudje so nekoč živeli od številnih čred živine in mleka, za krmo živali so kosili strmine Kuka in Matajurja. Mleko so v Kobarid pošiljali **PO MLEKOVODU**.

Sneg se je pozimi obdržal vsaj sto dni, travniki in pašniki so postali prostrana smučišča. Livčani so bili izvrstni smučarji, zato je Livek v prejšnjem stoletju postal **ZIBELKA ALPSKEGA SMUČANJA** in

turistično središče s sedmimi gostilnami in smučarsko skakalnico, kasneje so uredili še vlečnice, smučarsko kočo in vaški hotelček. Potem je v naravi zmanjkalo snega, pri ljudeh pa energije za naporno kmetovanje v hribih.

Narava gre vedno po svoje in v veselje ljubiteljev neokrnjene narave livško pokrajino sedaj spet preraščajo gozdovi bukev, jelš, jesena ...

Perati

Jevšček

Livek

Na Bregu

1

Tematska pot Livek

Tu nekje se je rodila *Legenda o Livškem jezeru*. Jezero bi v dolini, ki so jo izdolbili prareka in ledeniki, lahko obstajalo. Pot *Livška štorija* iz legendarnega kraja vodi na starodavno pot do sv. Petra, na razgledišče **VRH MORENE** soškega ledenika, po cesti na Matajur, zavije v Jevšček in se mimo korita Podčelami vrne na Livek k sv. Jakobu in starodavni lipi ter mejnemu kamnu z beneškim levom in avstrijskim orlom.

1

2

Cerkev sv. Petra

Pokopališko cerkev sv. Petra so postavili v **15. STOLETJU** in jo kasneje večkrat predelali: zvonik so dozidali leta 1540, kamniti baročni oltar je iz leta 1722. Na slavalonični steni so starejše, **GOTSKÉ POSLIKAVE** z motivi oznanjenja, sv. Lovrenca in svetnice (domnevno sv. Helene), stoječe Marije z detetom in križanja. Mlajše, baročne poslikave na oboku in zgornji polovici prezbiterija predstavljajo Kristusa in sv. Petra, ribolov na Galilejskem jezeru, zadnjo večerjo, umivanje nog, molitev na Oljski gori in Kristusa, ki Petru predaja ključne nebeških vrat. Pod prizori so posvetilni križi, prepleteni z vencem vrtnic. Prizor s Sveto Trojico obkrožajo medaljoni, od katerih sta delno vidna le dva.

2

3

3

Okopi Jevšček

Avstrijsko-italijanska meja, postavljena leta 1866, je Livek s 620 prebivalci potisnila v prvo svetovno vojno. Julija 1914 so Avstrijci mobilizirali 127 Livčanov, maja 1915 pa je v vojno vstopila Italija, zasedla vasi in izgnala vaščane. Livek je postal kraj za oskrbovanje italijanske vojske na soški fronti in gradbišče vojaške infrastrukture, tudi matajurske ceste in okopov ob stezi v Jevšček. Pred 12. soško ofenzivo je bilo na Livku okoli 40 tisoč vojakov. Danes utrjeni italijanski položaji vodijo v vas **JEVŠČEK**, kjer si lahko ogledamo **MUZEJ NA PROSTEM – OKOP**, ki so ga vaščani obnovili ob 100. obletnici bitke pri Kobaridu. Vojno zgodbo predstavljajo tudi **BRGOLIČEVA DOMAČIJA** v Jevščku, **MUZEJSKA ZBIRKA KOLOVRAT 1917** v Golobih, **PREDOR NA LIVKU** in **MUZEJ NA KOLOVRATU**.

Muzejska zbirka Kolovrat 1917

2

5

4

Brgoličeva domačija

ERWIN ROMMEL je v dnevniku natančno opisal in skiciral svojo utaboritev v noči s 25. na 26. oktober 1917 na nadmorski višini približno 830 m na skrajnem severu Jevščka, zgolj lučaj ročne granate od močno zasadenih italijanskih položajev. V hiši na Brgoličevi domačiji je proučeval zemljevid in z bojnimi tovariši snoval osvojitve Matajurja naslednjega dne. Rommlova bojna skupina je ponoči počivala ob kavi in posušenem sadju, s čimer so jih pogostili domačini, ob zori pa so zapustili domačijo in se podali v osvajanje Matajurja.

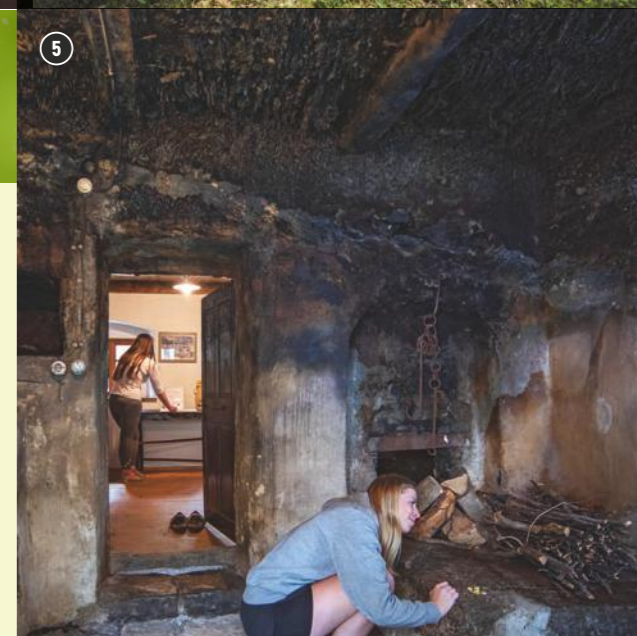

4

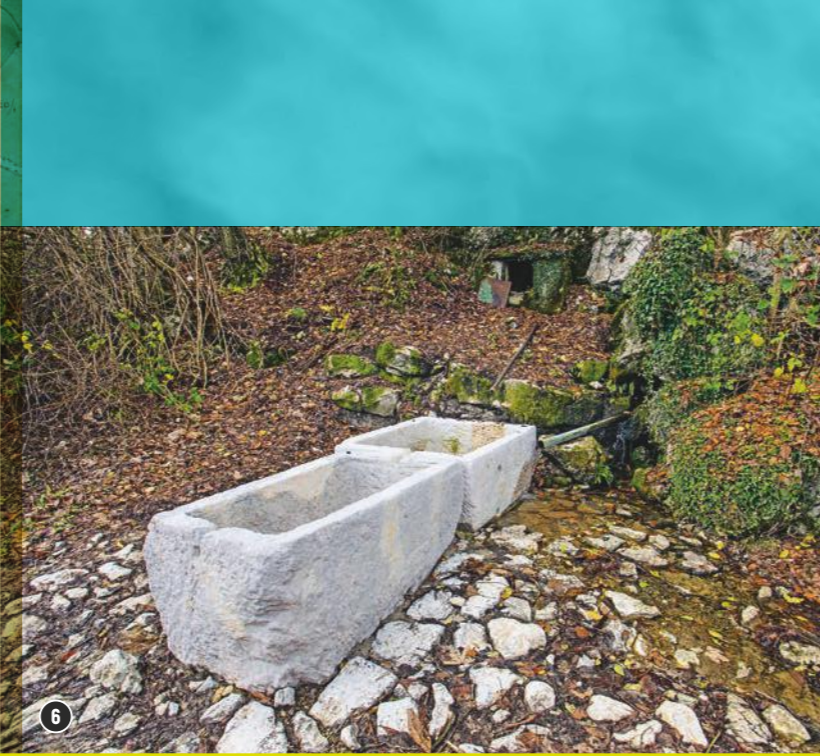
5

Nježna hiša

Nježna hiša v Jevščku je spomenik ljudem, ki so živeli pod slamnatimi strehami in v zakajenih črnih kuhinjah. Zadnja prebivalka hiše je bila izjemna ženska **JOŽEFA MATELIČ – PEPA** (1894–1974). Potem ko so ji še zelo mladi kmalu po poroki ubili moža v Galiciji, se je odela v črnino, ki jo je nosila do smrti. Doživela je dve svetovni vojni in vdor šestih vojaških sil. Življenje je šlo naprej, a Pepa Nježna je v zakajeni hiši ustavila čas. Njena ljubezen so bili otroci, ki so čepeč ob ognju poslušali njene zgodbe. Visoka, v črnini do tal, s koščnim obrazom, grčastimi rokami, modrimi očmi in očarljivim glasom je postala legenda.

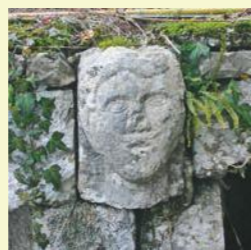
5

6

Studenec Podčelami

Na Livškem je izvorna voda velika dragocenost. Studenec Podčelami pri Plohah je edini, ki nikoli ne presahne, zato so ob njem postavili kar **DVE KORITI**, eno zraven drugega. Koriti sta pravokotne oblike, vsako je izklesano iz enega kosa kamna. Večje je bilo sodeč po vklesani letnici postavljeno leta 1867, manjše pa je starejše, z začetka 19. stoletja, saj je vrisano v Francijskejski katastrski mapi iz časa med letoma 1811 in 1825. Zajetje stoji nekoliko višje od korit. Okolica korit je tlakovana: to je bil prostor za druženje vaščanov iz Peratov, Avse, Pikov in Plohov. V koritih so prali žehte in napajali živino, vodo za

potrebe gospodinjstev in hlevov pa v brentah nosili domov. Ob sušah so po vodo prihajali tudi z Livka. Sicer so nekoč vse hiše imele **VODNJAKE (šterne)**, v katerih so zbirali deževnico oziroma kapnico. Redke izvire v bližini vasi so preurejali v zajetja s koriti. Rekli so jim *p'či*. V Pikih je ohranjen *p'č* z letnico 1806, v Jevščku pa *p'č*, okrašen s kamnitim reliefom moške glave.

7

Mejni kamen

Edinstveni znamenji na Beli skali pri Golobih sta označevali **ZGODOVINSKO MEJO MED BENEŠKO REPUBLIKO IN HABSBUŠURSKO MONARHIJO**. Na levi skali je lepo viden **BENEŠKI KRILATI LEV** z letnico 1753, N*MDCCCLIII. Desno je **HABSBUŠURSKI OREL** z isto letnico. V času Beneške republike je bil Livek del avtonomne skupnosti Slovencev, imenovane Schiavonia Veneta. Od leta 1797, ko je Napoleon ukinil Beneško republiko, je Livek zamenjal več oblasti: francosko, habsburško, italijansko, anglo-ameriško in SFR Jugoslavijo. Od leta 1991 je del samostojne Republike Slovenije.

Tematska pot Livek

Dolžina poti: 8,5 km

Trajanje: 3 ure

Matajur

Matajur

Matajur je 1642 m visoka mejna gora z mitološkim imenom Velika Baba. Cesta za Matajur pripelje pod 1358 m visokim Mrzlim vrhom na Idrsko planino, kjer poleti pasejo krave in delajo sir. Vzpon na vrh Matajurja s kapelo (zavetiščem) nagradi z razkošjem razgledov na morje vse do Benetk ter na slovenske in italijanske Alpe. Pod vrhom sta koči Dom na Matajuri in Rifugio Pelizzo. Posebnosti Matajurja so **STEPSKA POKRAJINA**, razbrzdani apnenci in kristali pirta, imenovani tudi **MATAJURSKO ZLATO**.

Kolovrat

Kolovrat povezuje Livek z Goriškimi brdi. S travnatega grebena 4 km dolge in povprečno 1100 m visoke **MEDITERANSKE TERASE** so enkratni razgledi na Alpe in morje. Po **POTI MIRU** hodimo z eno nogo v **SLOVENIJI**, z drugo v **ITALIJI**. Na griču Za gradom je bilo med prvo svetovno vojno prizorišče 12. bitke na soški fronti, danes je tu urejen muzej na prostem. Kolovrat ima starosvetno ime, pozornost pa pritegnejo zgubane kamnine, skrilavci, ki so v davni nastali v več tisoč metrov globokem morju. Pod muzejskim gričem sta gostilna Solarji in izvir mejne reke Idrije.

Kolovrat

- 1 ZAČETEK TEMATSKE POTI LIVEK
- 2 CERKEV SV. PETRA
- 3 OKOPI JEVIŠČEK
- 4 BRGOLIČEVA DOMAČIJA
- 5 NJEŽNA HIŠA
- 6 STUDENEC PODČELAMI
- 7 MEJNI KAMEN

- KULTURNA IN ZGODOVINSKA ZNAMENITOST
- BOJIŠČE IZ 1. SV. VOJNE
- CERKEV
- MANJŠA MUZEJSKA ZBIRKA
- VOJAŠKO POKOPALIŠČE
- MUZEJ NA PROSTEM
- PARKIRIŠČE
- APARTMA

- PRENOČIŠČA
- TURISTIČNA KMETIJA
- PRODAJA SIRA NA PLANINI
- PLANINSKA KOČA
- BIVAK
- GOSTILNA
- RAZGLEDIŠČE
- LAŽJA POHODNIŠKA POT

- TEŽJA POHODNIŠKA POT
- LAŽJA KOLESARSKA POT
- TEŽJA KOLESARSKA POT
- POSEBNO DREVO
- VZLETIŠČE ZA JADRALNA PADALA
- PLEZALIŠČE
- JAMA
- SLAP

Kolovrat

Operacija Tematske poti na območju LAS Dolina Soče delno financira Evropska unija iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Za vsebino je odgovorna Občina Kobarid. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Izdal: Občina Kobarid, 2019 • Foto: Jošt Gantar, Janko Humar, Matevž Lenarčič, Katarina Roš, Peter Hrašč, Meta Pajcar • Zemljevid: Kartografija d.o.o. • Oblikovanje: Ivana Kadivec, Jaka Modic • Tisk: Nonparel d.o.o.